Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών και την κατάργηση της απόφασης-πλαισίου 2006/960/ΔΕΥ του Συμβουλίου»

[COM(2021) 782 final — 2021/0411 (COD)]

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αυτοματοποιημένη ανταλλαγή δεδομένων για την αστυνομική συνεργασία ("Prüm II"), την τροποποίηση των αποφάσεων 2008/615/ΔΕΥ και 2008/616/ΔΕΥ του Συμβουλίου και των κανονισμών (ΕΕ) 2018/1726, (ΕΕ) 2019/817 και (ΕΕ) 2019/818 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου»

[COM(2021) 784 final — 2021/0410 (COD)]

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την αντιμετώπιση καταστάσεων εργαλειοποίησης στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου»

[COM(2021) 890 final — 2021/0427 (COD)]

και «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2016/399 περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα»

[COM(2021) 891 final — 2021/0428 (COD)]

(2022/C 323/12)

Εισηγητής: ο κ. **Krzysztof BALON**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2.5.2022
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	3.5.2022
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	18.5.2022
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	569
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας	
(υπέρ/κατά/αποχές)	210/3/4

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1. Η ρωσική στρατιωτική επίθεση κατά της Ουκρανίας, η οποία βρίσκεται στην άμεση γειτονία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, άλλαξε τα δεδομένα με μη προβλέψιμο τρόπο. Λόγω του τεράστιου μεγέθους των καταιγιστικών και πιθανόν μακροχρόνιων επιπτώσεών της σε όλα τα επίπεδα, με αποτέλεσμα επίσης έναν άνευ προηγουμένου αριθμό προσφύγων, τον μεγαλύτερο μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, αποτελεί ιστορικά τη μεγαλύτερη απειλή για τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν και την ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνολικά.

1.2. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) εκτιμά ιδιαίτερα την ενεργοποίηση, για πρώτη φορά, της οδηγίας 2001/55/ΕΚ του Συμβουλίου ([1]) («οδηγία σχετικά με την παροχή προσωρινής προστασίας») στο πλαίσιο της ρωσικής επίθεσης κατά της Ουκρανίας ([2]). Επιπλέον, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να ενθαρρύνει την Επιτροπή να εξετάσει το ενδεχόμενο διεύρυνσης της χρήσης και της ενεργοποίησης της οδηγίας για τους υπηκόους τρίτων χωρών σε μελλοντικές σοβαρές και επείγουσες καταστάσεις κρίσης. Η τρέχουσα ενεργοποίηση της οδηγίας θα μπορούσε κάλλιστα να χρησιμοποιηθεί για να αναπτυχθούν μηχανισμοί αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών.

([1]) Οδηγία 2001/55/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 2001, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων (ΕΕ L 212 της 7.8.2001, σ. 12).

([2]) Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2022/382 του Συμβουλίου, της 4ης Μαρτίου 2022, που διαπιστώνει την ύπαρξη μαζικής εισροής εκτοπισθέντων από την Ουκρανία κατά την έννοια του άρθρου 5 της οδηγίας 2001/55/ΕΚ και έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή προσωρινής προστασίας (ΕΕ L 71 της 4.3.2022, σ. 1).

1.3. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα την επείγουσα ανάγκη για αποτελεσματικούς, γνήσιους, ανθρώπινους — και ανθρωπιστικούς— κοινούς ευρωπαϊκούς κανονισμούς για τη μετανάστευση, το άσυλο και τη συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας σε έναν ανοιχτό, αλλά εξίσου ασφαλή χώρο Σένγκεν, σε πλήρη συμφωνία με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Η ΕΟΚΕ συνιστά ένθερμα την εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών για όλους τους πρόσφυγες.

1.4. Οι συνέπειες του πολέμου αποτελούν επίσης απειλή για το ευρωπαϊκό μοντέλο της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς, καθώς και για την ελευθερία και τα δικαιώματα των πολιτών της ΕΕ και των άλλων κατοίκων. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τη διατήρηση και την αποτίμηση του χώρου Σένγκεν υπό την τρέχουσα μορφή του, προκειμένου να διασφαλιστεί όχι μόνο η ελεύθερη κυκλοφορία των ανθρώπων, αλλά και η λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

1.5. Κατά τη διάρκεια της κρίσης λόγω της νόσου COVID-19, πολλά κράτη μέλη καθιέρωσαν συνοριακούς ελέγχους και άλλους περιορισμούς κατά της ελεύθερης κυκλοφορίας χωρίς καμία προσπάθεια συντονισμού και ορθής αιτιολόγησης των περιορισμών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, παρόλο που, όπως αναφέρθηκε ήδη σε προηγούμενη γνωμοδότηση, η διατήρηση ανοικτών συνόρων είναι καίριας σημασίας για την πλήρη λειτουργικότητα της ενιαίας αγοράς, την αποκατάσταση και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας, καθώς και για την εμπέδωση της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης και ταυτότητας. Αυτό καταδεικνύει επίσης την ανάγκη για έναν μηχανισμό λήψης αποφάσεων «σε πραγματικό χρόνο» σε διοργανικό επίπεδο σε καταστάσεις κρίσης. Σε κάθε περίπτωση, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως τη θέση της Επιτροπής να διατηρούνται τα εσωτερικά σύνορα ανοιχτά, ακόμα και σε καταστάσεις κρίσης. Οποιοιδήποτε ταξιδιωτικοί περιορισμοί επιβάλλονται μεταξύ κρατών του χώρου Σένγκεν ως αποτέλεσμα καταστάσεων κρίσης θα πρέπει να είναι προσωρινοί και δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν τους πιθανούς ταξιδιωτικούς περιορισμούς εντός των κρατών μελών.

1.6. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί απόλυτα με τη θέση της Επιτροπής ότι η χρήση των αστυνομικών ελέγχων και της αστυνομικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών και της επικοινωνίας, έχουν τη δυνατότητα να αποφέρουν τα ίδια αποτελέσματα με τους προσωρινούς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, ενώ παράλληλα είναι και λιγότερο παρεμβατικά όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ επικροτεί τη συγκρότηση άτυπης ομάδας εμπειρογνωμόνων που θα απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες από κάθε κράτος μέλος, η οποία θα συμβουλεύει και θα υποστηρίζει την Επιτροπή κατά την παρακολούθηση και εφαρμογή της οδηγίας σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών· η ΕΟΚΕ προτείνει να συμπεριληφθούν οι σχετικές και αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και η ίδια η ΕΟΚΕ, στο έργο αυτής της άτυπης ομάδας εμπειρογνωμόνων.

1.7. Επίσης, σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ τονίζει την απόλυτη ανάγκη διατήρησης της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, ειδικότερα σε περιπτώσεις φυσικής παρουσίας των δικαστικών οργάνων στις εγκαταστάσεις του ενιαίου σημείου επαφής. Επιπλέον, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ειδικά εκείνες που έχουν αναλάβει τον ρόλο των «άγρυπνων φρουρών» ή όσες εργάζονται στον τομέα της προστασίας ευάλωτων ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών) θα πρέπει να απολαμβάνουν ειδικής προστασίας όσον αφορά την παροχή πληροφοριών από τα ενιαία σημεία επαφής.

1.8. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις φιλόδοξες δραστηριότητες συλλογής δεδομένων που αναμένεται να αναπτυχθούν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του κανονισμού Prüm II. Ο κανονισμός Prüm II προχωράει ένα σημαντικό βήμα πιο πέρα από το πλαίσιο Prüm I, απαιτώντας από τα κράτη μέλη να κατασκευάσουν τεχνικές εγκαταστάσεις για την κατάρτιση προφίλ προσώπου. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ ανησυχεί για τον κίνδυνο επίδρασης στην ανταλλαγή ψηφιακών δεδομένων, ειδικά δεδομένης της πρόσφατης αδιαφανούς κατάστασης πολέμου στην Ευρώπη.

1.9. Η ΕΟΚΕ ζητεί να θεσπιστούν μηχανισμοί διεξοδικότερων και συχνότερων ελέγχων ώστε να εξασφαλιστούν υψηλά δεοντολογικά πρότυπα κατά τη συλλογή και αποθήκευση δεδομένων από την Ευρωπόλ, ιδίως σε σχέση με τρίτες χώρες, καθώς και να καθοριστούν σαφή χρονικά όρια για την αποθήκευση αυτών των δεδομένων. Η ΕΟΚΕ συνιστά την τακτική παρακολούθηση των δραστηριοτήτων της Ευρωπόλ από τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και από άλλους σχετικούς και πιθανώς επηρεαζόμενους φορείς.

1.10. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει πλήρως τα θεμελιώδη δικαιώματα των ατόμων που φθάνουν στα ευρωπαϊκά σύνορα και στα σύνορα του χώρου Σένγκεν, και το βασικό δικαίωμά τους να ζητούν άδεια εισόδου και το δικαίωμα να αιτούνται άσυλο. Επιθυμεί να υπενθυμίσει για άλλη μια φορά τον σεβασμό του δικαιώματος της *μη επαναπροώθησης*.

1.11. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να αναλάβουν κοινή ευθύνη, όπως προβλέπεται στο πλαίσιο του ευέλικτου μηχανισμού αλληλεγγύης στο νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο. Θα πρέπει να είναι προδραστικά, ώστε να προσφέρουν αλληλεγγύη σε άλλα κράτη μέλη, κυρίως σε καταστάσεις κρίσης.

1.12. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ιδιαίτερα τον απαραίτητο θετικό ρόλο των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίες παρέχουν ανθρωπιστική βοήθεια στους μετανάστες που εργαλειοποιούνται από τρίτες χώρες, και επιπλέον παρέχουν υποστήριξη και πληροφορίες για τα δικαιώματα των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο. Η πρόσβαση των οργανώσεων στους μετανάστες και τους αιτούντες άσυλο στις πληττόμενες περιοχές των συνόρων θα πρέπει πάντα να διασφαλίζεται. Αυτές οι οργανώσεις θα πρέπει να δικαιούνται να λαμβάνουν αποτελεσματική και απλουστευμένη χρηματοδοτική στήριξη στο πλαίσιο ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, όπως η βοήθεια έκτακτης ανάγκης του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ).

1.13. Η ΕΟΚΕ προτείνει να καταρτιστούν προγράμματα εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης μεγάλης κλίμακας για την ενίσχυση της αντίληψης του κοινού σχετικά με τη μετανάστευση ως ένα θετικό γενικά φαινόμενο για τις κοινωνίες υποδοχής, με κεντρικό συντονισμό, και εφαρμοζόμενα από κάθε κράτος μέλος.

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1. Η παρούσα γνωμοδότηση εκπονείται σε μια χρονική στιγμή όπου κυριαρχεί η μεγαλύτερη ιστορικά απειλή για τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν και την ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία έχει προκληθεί από τη ρωσική στρατιωτική επίθεση κατά της Ουκρανίας στην άμεση γειτονία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. Αυτή η κατάσταση πολέμου, έχοντας επίσης προκαλέσει πρωτοφανή κύματα μεταναστών και προσφύγων, τα μεγαλύτερα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, αναδεικνύει για άλλη μια φορά την τεράστια σημασία της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων και της σταθερότητας του χώρου Σένγκεν, ως προϋπόθεσης της εσωτερικής ασφάλειας, και, επιπλέον, την ανάγκη για αποτελεσματικούς, γνήσιους, ανθρώπινους —και ανθρωπιστικούς— κοινούς κανονισμούς για τη μετανάστευση και το άσυλο.

2.2. Στον χώρο Σένγκεν κατοικούν πάνω από 420 εκατομμύρια άνθρωποι σε 26 χώρες. Η κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα μεταξύ των κρατών μελών του χώρου Σένγκεν αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής: σχεδόν 1,7 εκατομμύρια άνθρωποι κατοικούν σε ένα κράτος μέλος του χώρου Σένγκεν και εργάζονται σε άλλο. Οι άνθρωποι έχουν οικοδομήσει τη ζωή τους πάνω στα θεμέλια των ελευθεριών που προσφέρει ο χώρος Σένγκεν, καθώς 3,5 εκατομμύρια άτομα μετακινούνται καθημερινά μεταξύ κρατών μελών του χώρου Σένγκεν.

2.3. Στις 20 Οκτωβρίου 2021 η ΕΟΚΕ ενέκρινε τη γνωμοδότησή της με θέμα την ανακοίνωση της Επιτροπής «Στρατηγική προς έναν πλήρως λειτουργικό και ανθεκτικό χώρο Σένγκεν» ([3]). Η ΕΟΚΕ επικρότησε την εν λόγω στρατηγική, φρονώντας πως η Επιτροπή θα πρέπει να υιοθετήσει σθεναρότερη στάση υπέρ των μετακινήσεων χωρίς σύνορα στην Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ τόνισε ότι οι ανησυχίες των κρατών μελών όσον αφορά την ασφάλεια αντιμετωπίζονται καλύτερα με αυξημένη και ενισχυμένη συνεργασία και συντονισμό μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου παρά με επανεισαγωγή ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα.

2.4. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επαναλάβει την ανησυχία της για τη συνεχιζόμενη εξαίρεση ορισμένων κρατών μελών — ήτοι της Ρουμανίας, της Βουλγαρίας και της Κροατίας— από την πλήρη εφαρμογή του κεκτημένου του Σένγκεν. Από κοινού με την Επιτροπή, ζητεί από το Συμβούλιο να αναλάβει ταχεία και αποφασιστική δράση επί τούτου. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να ενθαρρύνει την Επιτροπή να οριστικοποιήσει την αξιολόγηση της εφαρμογής του κεκτημένου Σένγκεν και όσον αφορά την Κύπρο. Η ΕΟΚΕ επανέλαβε επίσης πως, κατά τη χάραξη και την εφαρμογή της ενωσιακής πολιτικής στους τομείς της διαχείρισης των συνόρων, της διαλειτουργικότητας, της διαχείρισης της μετανάστευσης και του ασύλου, καθώς και της αστυνομικής και της δικαστικής συνεργασίας, η ΕΕ και τα κράτη μέλη δεσμεύονται πάντοτε από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

2.5. Στο πλαίσιο της εφαρμογής της στρατηγικής, τον Δεκέμβριο του 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε επικαιροποιημένους κανόνες για την ενίσχυση της διακυβέρνησης του χώρου Σένγκεν ([4]). Οι στοχευμένες αλλαγές θα επιφέρουν μεγαλύτερο ενωσιακό συντονισμό και θα εφοδιάσουν καλύτερα τα κράτη μέλη προκειμένου να αντιμετωπίζουν τις αναδυόμενες προκλήσεις κατά τη διαχείριση τόσο των κοινών εξωτερικών συνόρων όσο και των εσωτερικών συνόρων της ΕΕ εντός του χώρου Σένγκεν. Η επικαιροποίηση έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι η επαναφορά των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα παραμένει μέτρο έσχατης ανάγκης. Οι νέοι κανόνες εισάγουν επίσης κοινά εργαλεία για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων σε περίπτωση κρίσης στον τομέα της δημόσιας υγείας, με βάση τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την πανδημία COVID-19. Η εργαλειοποίηση των μεταναστών αντιμετωπίζεται επίσης στην επικαιροποίηση των κανόνων του Σένγκεν, καθώς και μέσω μιας παράλληλης πρότασης μέτρων που μπορούν να λάβουν τα κράτη μέλη στους τομείς του ασύλου και της επιστροφής σε μια τέτοια κατάσταση ([5]).

2.6. Οι επικαιροποιημένοι κανόνες δημοσιεύτηκαν με τη μορφή πέντε προτάσεων που αφορούν την Ένωση Ασφαλείας και τη συμφωνία του Σένγκεν. Δεδομένου του μη νομοθετικού χαρακτήρα μίας από τις προτάσεις, η παρούσα γνωμοδότηση εστιάζει σε τέσσερις προτάσεις, δηλαδή στην οδηγία σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών ([6]), στον κανονισμό σχετικά με την αυτοματοποιημένη ανταλλαγή δεδομένων για την αστυνομική συνεργασία ([7]), στον κανονισμό για την αντιμετώπιση καταστάσεων εργαλειοποίησης στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου ([8]) και στον κανονισμό για την τροποποίηση του κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα ([9]).

([3]) COM(2021) 277 final.
([4]) COM(2021) 891 final.
([5]) COM(2021) 890 final.
([6]) COM(2021) 782 final.
([7]) COM(2021) 784 final.
([8]) COM(2021) 890 final.
([9]) COM(2021) 891 final.

2.7. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ είναι σθεναρά πεπεισμένη ότι τα πρόσθετα, ειδικά και προσωρινά μέτρα και οι τροποποιήσεις που εισήχθησαν σε όλα τα μέρη της δέσμης μέτρων Σένγκεν και εστιάζουν στην αποτελεσματική διαχείριση των συνόρων θα σεβαστούν τα δικαιώματα και τις αρχές που ορίζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ειδικότερα την ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής (άρθρο 45), καθώς και το δικαίωμα ασύλου (άρθρο 18) και την αρχή της *μη επαναπροώθησης* (άρθρο 19), όπως τονίζεται σαφώς στις προτάσεις.

2.8. Όπως έχει ήδη επισημανθεί ([10]), το αφήγημα της μετανάστευσης και της ασφάλειας που απορρέει από τα προτεινόμενα έγγραφα πρέπει να επαναδιατυπωθεί προσεκτικά. Η διαμόρφωση της μετανάστευσης ως απειλής και ο λόγος που παρουσιάζει τους μετανάστες ως κίνδυνο στερούν από τους ανθρώπους την ανθρώπινη φύση τους και ευνοούν μόνο όσους θέλουν να τους εκμεταλλευτούν για γεωστρατηγικούς ή εθνικούς πολιτικούς λόγους. Η μετανάστευση πρέπει να θεωρείται μια θετική αξία. Οι μετανάστες έχουν γίνει απαραίτητοι και ολοένα περισσότερο αναγκαίοι παράγοντες που συνεισφέρουν στις κοινωνίες και τις οικονομίες μας.

3. **Ειδικές παρατηρήσεις σχετικά με τη δέσμη μέτρων για την Ένωση Ασφάλειας**

3.1. *Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών [COM (2021) 782 final]*

3.1.1. Γενικός στόχος της παρούσας πρότασης είναι η θέσπιση νομοθεσίας σχετικά με τις οργανωτικές και διαδικαστικές πτυχές της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου στην ΕΕ, με σκοπό τη συμβολή στην αποτελεσματική και αποδοτική ανταλλαγή των εν λόγω πληροφοριών και, ως εκ τούτου, την προστασία ενός πλήρως λειτουργικού και ανθεκτικού χώρου Σένγκεν.

3.1.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί απόλυτα με τη θέση της Επιτροπής ότι η χρήση των αστυνομικών ελέγχων και της αστυνομικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών και της επικοινωνίας, έχουν τη δυνατότητα να αποφέρουν τα ίδια αποτελέσματα με τους προσωρινούς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, ενώ παράλληλα είναι και λιγότερο παρεμβατικά όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών. Συγχρόνως, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την άποψη της Επιτροπής ότι αυτά τα μέτρα πρέπει να συμμορφώνονται πλήρως με τα θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων προστασίας των δεδομένων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ. Όπως έχει προαναφερθεί ([11]), πρέπει να επιτευχθεί καλύτερη ισορροπία ανάμεσα στα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων —που κατοχυρώνονται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης— και στην ανάγκη εξασφάλισης καλύτερης εφαρμογής της νομοθεσίας για την καταπολέμηση και την καταστολή της εγκληματικότητας, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται περιβάλλον ασφάλειας και δικαιοσύνης σε επίπεδο Ένωσης. Οποιαδήποτε ανισορροπία ή παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων θα πρέπει να παρακολουθείται προσεκτικά και να αναφέρεται από τους οργανισμούς της ΕΕ και τους εξωτερικούς φορείς.

3.1.3. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ επικροτεί τη συγκρότηση άτυπης ομάδας εμπειρογνωμόνων που θα απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες από κάθε κράτος μέλος, η οποία θα συμβουλεύει και θα υποστηρίζει την Επιτροπή κατά την παρακολούθηση και την εφαρμογή της οδηγίας, μεταξύ άλλων κατά την κατάρτιση των εγγράφων καθοδήγησης της Επιτροπής. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ προτείνει να συμπεριληφθούν οι σχετικές και αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και η ίδια η ΕΟΚΕ, στο έργο της άτυπης ομάδας εμπειρογνωμόνων.

3.1.4. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επαναλάβει ότι θα πρέπει να εξεταστούν και να συμπεριληφθούν στην παρακολούθηση της ανταλλαγής δεδομένων, οι γραμμές βάσης των προς ανταλλαγή πληροφοριών: οι ορισμοί του (σοβαρού) ποινικού αδικήματος ([12]), καθώς και η διασφάλιση ότι όλες οι πλευρές, τόσο αυτές που ζητούν όσο και αυτές που απαντούν, ακολουθούν αυτούς τους ίδιους ορισμούς και τις ίδιες γραμμές βάσης για τον σκοπό αυτόν.

3.1.5. Στο πλαίσιο των ικανοτήτων των ενιαίων σημείων επαφής, τα οποία έχουν μεταξύ άλλων στη διάθεσή τους δικαστικές αρχές αρμόδιες να χορηγούν ανά πάσα στιγμή τις απαραίτητες δικαστικές άδειες, η ΕΟΚΕ τονίζει την απόλυτη ανάγκη και υποχρέωση διατήρησης της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Στην πράξη, αυτό μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε περιπτώσεις φυσικής παρουσίας δικαστικών οργάνων ή εκπροσώπων τους στις εγκαταστάσεις του ενιαίου σημείου επαφής.

3.1.6. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ειδικά εκείνες που έχουν αναλάβει τον ρόλο των «άγρυπνων φρουρών» ή όσες εργάζονται στον τομέα της προστασίας ευάλωτων ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, θα πρέπει να απολαμβάνουν ειδικής προστασίας όσον αφορά την παροχή πληροφοριών από ενιαία σημεία επαφής, λόγω υψηλής πιθανότητας να προκληθεί αδικαιολόγητη ζημία στα ζωτικά συμφέροντα των εν λόγω νομικών προσώπων.

([10]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ SOC/707 (ΕΕ C 290 της 29.7.2022, σ. 90).
([11]) ΕΕ C 367 της 10.10.2018, σ. 84.
([12]) ΕΕ C 367 της 10.10.2018, σ. 84, παράγραφος 4.3.

3.2. *Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αυτοματοποιημένη ανταλλαγή δεδομένων για την αστυνομική συνεργασία («Prüm II») — [COM(2021) 784 final]*

3.2.1. Έχοντας ως βάση το ισχύον πλαίσιο Prüm (αποφάσεις 2008/615/ΔΕΥ ([13]) και 2008/616/ΔΕΥ ([14]) του Συμβουλίου, συμπεριλαμβανομένης της σύμβασης Prüm), η πρόταση για το Prüm II έχει σκοπό «να ενισχύσει και να εκσυγχρονίσει το πλαίσιο και να επιτρέψει τη διαλειτουργικότητα με άλλα συστήματα πληροφοριών της ΕΕ». Εν τέλει, η πρωτοβουλία θα πρέπει να δημιουργήσει μια νέα αρχιτεκτονική «που επιτρέπει την ευκολότερη και ταχύτερη ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των κρατών μελών και διασφαλίζει υψηλό επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων».

3.2.2. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις φιλόδοξες δραστηριότητες συλλογής δεδομένων που αναμένεται να αναπτυχθούν από τα κράτη μέλη. Έχοντας ως βάση την εμπειρία εφαρμογής του Prüm I, καταδεικνύεται πόσο χρονοβόρα μπορεί να είναι για τα κράτη μέλη η ανάπτυξη των απαιτούμενων εργαλείων συλλογής δεδομένων. Ο κανονισμός Prüm II προχωράει ένα σημαντικό βήμα πιο πέρα, απαιτώντας από τα κράτη μέλη να κατασκευάσουν τεχνικές εγκαταστάσεις για την κατάρτιση προφίλ προσώπου, η οποία μέχρι στιγμής εφαρμόζεται μόνο μερικώς στα κράτη μέλη. Η επίτευξη ενός συγκρίσιμου επιπέδου συλλογής δεδομένων σε όλα τα κράτη μέλη μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα χρονοβόρο και να δημιουργήσει δυσκολίες στην εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας, μια ανησυχία που έχει εκφραστεί και στο παρελθόν ([15]). Επιπλέον, η ΕΟΚΕ ανησυχεί ιδιαίτερα για τον κίνδυνο επίδρασης στην ανταλλαγή ψηφιακών δεδομένων, δεδομένης της πρόσφατης επείγουσας, χαοτικής και αδιαφανούς κατάστασης πολέμου στην Ευρώπη.

3.2.3. Όπως έχει προαναφερθεί ([16]), η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εντός των κατάλληλων νομικών πλαισίων, πρέπει να τηρείται ανά πάσα στιγμή, ιδίως όταν πρόκειται για ιδιαίτερα ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως αυτά των αποφάσεων Prüm. Η ΕΕ και η ΕΟΚΕ διατύπωσαν τις παρατηρήσεις τους αναφορικά με ένα γενικό πλαίσιο για επαρκώς ευαίσθητη επεξεργασία των δεδομένων στην Ευρώπη ([17]).

3.2.4. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι ειδικότερα η υποχρεωτική σε όλη την ΕΕ δημιουργία τραπεζών δεδομένων προφίλ προσώπου και η ανταλλαγή αυτών των δεδομένων, έστω και με τη μορφή αριθμών καταχώρισης και κρυπτογραφημένων μορφοτύπων, πρέπει να αντιμετωπίζεται με εξαιρετική λεπτότητα. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με το ψήφισμά του 2020/2016(INI) ([18]) έχει συστήσει επιφυλακτική αντιμετώπιση και προσεκτική διαχείριση των εργαλείων κατάρτισης προφίλ, μεταξύ άλλων επειδή η καταγραφή και η κοινοποίηση εικόνων προσώπου ατόμων ενέχει τον κίνδυνο αναγνώρισής τους. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ βλέπει με μεγάλη ανησυχία την πρόταση για αυτονόητη δημιουργία εθνικών τραπεζών δεδομένων για εικόνες προσώπου, καθώς και ανταλλαγή τους σε όλη την Ένωση μεταξύ συμμετεχόντων κρατών μελών. Ζητεί διεξοδικό έλεγχο υψηλού επιπέδου της αναλογικότητας και της εμπιστευτικότητας όσον αφορά την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Μολονότι η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει πλήρως τον γενικό στόχο της πρότασης αυτής που απορρέει από τον στόχο που καθορίζει η Συνθήκη όσον αφορά τη συμβολή στην εσωτερική ασφάλεια στην ΕΕ, η εφαρμογή της κατάρτισης προφίλ προσώπου θα μπορούσε να θεωρηθεί μη υποχρεωτική.

3.2.5. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ ανησυχεί για την πρόταση ανταλλαγής αστυνομικών αρχείων μεταξύ όλων των κρατών μελών, έστω και μερικώς ανώνυμων όσον αφορά τους αριθμούς καταχώρισης και κρυπτογραφημένων κατά τη διαβίβασή τους. Οι αρχές επιβολής του νόμου στα διάφορα κράτη μέλη φαίνεται να έχουν διαφορετικά πρότυπα για τον καθορισμό και την καταγραφή υπόπτων και εγκληματιών. Η ανταλλαγή κατόπιν αιτήματος για αντιστοίχιση δεδομένων μπορεί, επομένως, να εξαρτάται από την αξιολόγηση εκ μέρους μεμονωμένων αστυνομικών. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε καταστάσεις όπου οι ύποπτοι σε ένα κράτος μέλος, π.χ. σε σχέση με δραστηριότητες που αφορούν τα δικαιώματα των προσφύγων, καταγράφονται στο ποινικό μητρώο κάποιου άλλου κράτους μέλους. Σε αυτή την περίπτωση, τα δικαιώματα πρόσβασης και αποθήκευσης πρέπει να είναι σαφώς εμπιστευτικά και περιορισμένα

([13]) Απόφαση 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουνίου 2008, σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος (ΕΕ L 210 της 6.8.2008, σ. 1).

([14]) Απόφαση 2008/616/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουνίου 2008 για την εφαρμογή της απόφασης 2008/615/ΔΕΥ σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος (ΕΕ L 210 της 6.8.2008, σ. 12).

([15]) ΕΕ C 105 της 4.3.2022, σ. 108.

([16]) ΕΕ C 105 της 4.3.2022, σ. 108.

([17]) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δεδομένα [COM(2020) 66 final], που εγκρίθηκε στις 18 Σεπτεμβρίου 2020· και γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ (ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 290).

([18]) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 6ης Οκτωβρίου 2021, σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη στο ποινικό δίκαιο και τη χρήση της από τις αστυνομικές και δικαστικές αρχές σε ποινικές υποθέσεις [2020/2016(INI)] (ΕΕ C 132 της 24.3.2022, σ. 17).

ούτως ώστε να μην τίθενται σε κίνδυνο τα θεμελιώδη δικαιώματα με δυσανάλογο τρόπο. Επιπλέον, θα πρέπει να καθοριστούν σταθερά και κοινά κριτήρια για τον ορισμό του (σοβαρού) ποινικού αδικήματος και των υπόπτων για διάπραξη ποινικού αδικήματος. Οι ήδη θεσπισμένοι κανόνες πρέπει, εν προκειμένω, να τηρούνται και να επιβάλλονται ([19]).

3.2.6. Η ΕΟΚΕ ζητεί να εισαχθούν μηχανισμοί διεξοδικότερων και συχνότερων ελέγχων ώστε να εξασφαλιστεί η δεοντολογική συλλογή, κυρίως σε σχέση με τρίτες χώρες, και αποθήκευση δεδομένων της Ευρωπόλ, καθώς και ο καθορισμός σαφών χρονικών ορίων για την εν λόγω αποθήκευση δεδομένων. Όπως έχει προαναφερθεί, είναι επιθυμητός ένας κεντρικός ρόλος της Ευρωπόλ στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική όσον αφορά κυρίως την πρόληψη του διασυνοριακού εγκλήματος και την καταπολέμηση του εγκλήματος, μεταξύ άλλων σε σχέση με την ανταλλαγή δεδομένων· ωστόσο, αυτός ο ρόλος πρέπει να επανεξετάζεται από ανεξάρτητους φορείς και να αξιολογείται μεταξύ άλλων από την κοινωνία των πολιτών, τους κοινωνικούς εταίρους και τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς, ιδίως από τις ομάδες και τα άτομα των οποίων η ζωή θα μπορούσε να επηρεαστεί άδικα ή αδικαιολόγητα από τις δραστηριότητες επιβολής του νόμου ([20]). Η Ευρωπόλ έχει επανειλημμένα κατηγορηθεί ότι συσσωρεύει τα δεδομένα υπόπτων και εγκληματιών μαζί με αυτά άλλων φυσικών προσώπων ([21]). Ειδικότερα, πρέπει να διασφαλιστεί ότι δεν υφίσταται ακατάλληλη αλληλεπικάλυψη με ζητήματα μετανάστευσης και ασύλου. Η ΕΟΚΕ συνιστά την τακτική παρακολούθηση των δραστηριοτήτων της Ευρωπόλ από τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και από άλλους σχετικούς και πιθανώς επηρεαζόμενους φορείς, προτείνοντας επιπλέον την εφαρμογή μηχανισμών διαφάνειας.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις σχετικά με τη δέσμη μέτρων Σένγκεν**

4.1. *Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2016/399 περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα [COM(2021) 891 final]*

4.1.1. Ο χώρος Σένγκεν περιλαμβάνει έναν χώρο όπου οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι πολίτες τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στο έδαφος της ΕΕ, καθώς και τα εμπορεύματα και οι υπηρεσίες, μπορούν να μετακινούνται χωρίς να υποβάλλονται σε ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα. Ο χώρος Σένγκεν αποτελεί βασικό στοιχείο του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και βασικό στοιχείο για τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Η δημιουργία του έχει αποφέρει σημαντικά κοινωνικά και οικονομικά οφέλη στην ευρωπαϊκή κοινωνία.

4.1.2. Αν και οι μεγάλης κλίμακας καταστάσεις έκτακτης ανάγκης στον τομέα της δημόσιας υγείας, όπως οι πανδημίες, μπορούν να θεωρηθούν σοβαρή απειλή για τη δημόσια τάξη, δεν πρέπει να θεωρούνται λόγος για την επαναφορά των ελέγχων στα σύνορα του χώρου Σένγκεν. Αυτές οι ενέργειες δεν φαίνεται να αποτελούν εποικοδομητικό μέτρο. Το ίδιο θα πρέπει να ισχύει και για την άσκηση αστυνομικών ή άλλων δημόσιων αρμοδιοτήτων στις περιοχές των εσωτερικών συνόρων, η οποία είναι de facto ισοδύναμη με τους εν λόγω συνοριακούς ελέγχους. Οποιοιδήποτε ταξιδιωτικοί περιορισμοί μεταξύ κρατών του χώρου Σένγκεν λόγω μεγάλης κλίμακας καταστάσεων έκτακτης ανάγκης στον τομέα της δημόσιας υγείας δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν τους πιθανούς ταξιδιωτικούς περιορισμούς εντός των κρατών μελών. Διαφορετικά, η όλη έννοια ενός χώρου χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα, ως «μέρος του ευρωπαϊκού DNA» ([22]), θα υπονομευθεί. Επιπλέον, αυτοί οι κανονισμοί μπορούν να αποδυναμώσουν τις προσπάθειες υπέρ μιας κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής για την υγεία, ειδικά στον τομέα του ελέγχου των επιδημιών.

4.1.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσπάθεια της Επιτροπής να εισαγάγει νέες διαδικαστικές εγγυήσεις σε περίπτωση μονομερούς επαναφοράς ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα. Η πρόταση έχει ως σκοπό να διευκρινίσει και να επεκτείνει τον κατάλογο των στοιχείων που πρέπει να αξιολογεί ένα κράτος μέλος όταν λαμβάνει απόφαση προσωρινής επαναφοράς ή παράτασης των συνοριακών ελέγχων. Η Επιτροπή θα πρέπει να εκδίδει γνώμη σχετικά με την αναλογικότητα και την αναγκαιότητα αυτών των αποφάσεων και να δρομολογεί διαδικασία διαβούλευσης με τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ ζητεί να διευκρινιστούν περαιτέρω οι διαδικαστικές εγγυήσεις που εισάγονται, κυρίως με τον καθορισμό σαφούς χρονικού ορίου για πιθανές παρατάσεις.

4.1.4. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η διάκριση μεταξύ «αναγκαίων» και «μη αναγκαίων» ταξιδιών στον χώρο Σένγκεν αποτελεί σοβαρή απειλή για τα θεμέλια του κεκτημένου του Σένγκεν.

([19]) Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σ. 89) (οδηγία για την επιβολή του νόμου)· και οδηγία (ΕΕ) 2016/1148 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 2016, σχετικά με μέτρα για υψηλό κοινό επίπεδο ασφάλειας συστημάτων δικτύου και πληροφοριών σε ολόκληρη την Ένωση (ΕΕ L 194 της 19.7.2016, σ. 1) (οδηγία NIS).

([20]) ΕΕ C 341 της 24.8.2021, σ. 66.

([21]) *A data «black hole»: Europol ordered to delete vast store of personal data* [Μια «μαύρη τρύπα» δεδομένων: η Ευρωπόλ διέταξε τη διαγραφή μεγάλου όγκου αποθηκευμένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα], Αποστόλης Φωτιάδης κ.ά., «The Guardian», 10 Ιανουαρίου 2022, https://www.theguardian.com/world/2022/jan/10/a-data-black-hole-europol-ordered-to-delete-vast-store-of-personal-data

([22]) Ανακοίνωση με τίτλο «Στρατηγική προς έναν πλήρως λειτουργικό και ανθεκτικό χώρο Σένγκεν» [COM(2021) 277 final].

4.1.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως τη θέση της Επιτροπής και ζητεί επιπροσθέτως ο περιορισμός των συνοριακών σημείων διέλευσης ή του ωραρίου λειτουργίας τους να λαμβάνει πλήρως υπόψη τα δικαιώματα των υπηκόων τρίτων χωρών που ζητούν διεθνή προστασία. Πρέπει να εξασφαλίζεται αποτελεσματική πρόσβαση στα συνοριακά σημεία διέλευσης, καθώς και αποτελεσματική προστασία του δικαιώματος ασύλου.

4.1.6. Αυτό σχετίζεται με την ανησυχία της ΕΟΚΕ ότι τα άτομα που συλλαμβάνονται στα εσωτερικά σύνορα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με αξιοπρέπεια και να ενημερώνονται για τα δικαιώματά τους, αντί να νομιμοποιούνται μορφές εσωτερικών επαναπροωθήσεων. Μια τέτοια προσέγγιση ενέχει υψηλό κίνδυνο να ανοίξει ο δρόμος για ανεξέλεγκτη κατάρτιση προφίλ με βάση τα φυλετικά χαρακτηριστικά. Η διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων στον χώρο Σένγκεν θα πρέπει να αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα. Οι έλεγχοι πρέπει να διενεργούνται μόνο από κατάλληλα καταρτισμένο και εξουσιοδοτημένο προσωπικό. Οι ενέργειές τους πρέπει να παρακολουθούνται δειγματοληπτικά από ανεξάρτητους φορείς.

4.1.7. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι έλεγχοι που διενεργούνται στις περιοχές των εσωτερικών και των εξωτερικών συνόρων με χρήση τεχνολογιών παρακολούθησης και επιτήρησης θα πρέπει να επανεξετάζονται όσον αφορά την αναλογικότητά τους. Οι οργανώσεις που υπερασπίζονται τα δικαιώματα των πολιτών θα μπορούσαν να παρέχουν υποστήριξη με δραστηριότητες επανεξέτασης και παρακολούθησης.

4.1.8. Η ΕΟΚΕ κατανοεί τον σκοπό της Επιτροπής όσον αφορά το άρθρο 13 για τη θέσπιση κοινής διαδικασίας για τα κράτη μέλη προκειμένου να ελέγχουν και να επιτηρούν τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ και τα σύνορα του χώρου Σένγκεν. Ωστόσο, δεν γίνεται καμία αναφορά στην πρόσβαση σε νόμιμη διαδικασία αναζήτησης ασύλου ή σε εναλλακτικές μορφές πρόσβασης για τους μετανάστες, ούτε σε οποιαδήποτε σχετική παροχή νομικών συμβουλών. Η ΕΟΚΕ ζητεί να γίνονται πάντοτε σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων που φθάνουν στα σύνορα της Ευρώπης και του χώρου Σένγκεν, καθώς και το βασικό δικαίωμά τους να ζητούν άδεια εισόδου και το δικαίωμα να αιτούνται άσυλο. Ειδικότερα, τα ευάλωτα άτομα, τα ιατρικά περιστατικά και τα ανήλικα άτομα πρέπει να γίνονται δεκτά και ενδεχομένως να μεταφέρονται με προσοχή. Όπως έχει προαναφερθεί, η ΕΟΚΕ ανησυχεί ιδιαίτερα για τις παραβιάσεις που αναφέρονται στα εξωτερικά σύνορα ([23])· συγχρόνως, αναγνωρίζει τις ενισχυμένες δραστηριότητες παρακολούθησης της Επιτροπής ([24]).

4.1.9. Η ΕΟΚΕ παροτρύνει εκ νέου την Επιτροπή να αξιοποιήσει ενεργά τις εξουσίες επιβολής που της εκχωρούν οι Συνθήκες σε καταστάσεις όπου υπάρχει έλλειψη παρακολούθησης στον εντοπισμό αδυναμιών στο πλαίσιο των αξιολογήσεων του Σένγκεν ([25]). Προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί σε συστημικές πρακτικές που παραβιάζουν τους κανόνες των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν πρόκειται για ευάλωτους μετανάστες. Πρωτίστως, η Επιτροπή δεν θα πρέπει να βασίζεται αποκλειστικά στα ευρήματα του μηχανισμού αξιολόγησης του Σένγκεν, αλλά να παρακολουθεί και η ίδια ενεργά την κατάσταση όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα, με αναφορά στο διεθνές δίκαιο και με την υποστήριξη των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Επιπλέον, ειδικοί υπάλληλοι του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA), καθώς και του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) θα πρέπει να δραστηριοποιούνται στα εξωτερικά σύνορα, ώστε να εποπτεύουν την τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

4.2. *Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την αντιμετώπιση καταστάσεων εργαλειοποίησης στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου [COM(2021) 890 final]* ([26])

4.2.1. Δεδομένης της κρίσης σε ορισμένα τμήματα των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ το 2021 και προηγουμένως, η παρούσα πρόταση έχει ως στόχο τη θέσπιση «ειδικής επείγουσας διαδικασίας για τη διαχείριση της μετανάστευσης και του ασύλου και, όπου απαιτείται, την πρόβλεψη μέτρων στήριξης και αλληλεγγύης για τη διαχείριση της άφιξης προσώπων που έχουν εργαλειοποιηθεί από τρίτη χώρα με εύτακτο, ανθρώπινο και αξιοπρεπή τρόπο και με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων». Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις ειδικές περιστάσεις που υποχρέωσαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναλάβει αποτελεσματική δράση· ωστόσο, επαναλαμβάνει την ανησυχία της για την εισαγωγή και την κανονικοποίηση ταχέων μέτρων σε σχέση με τη μεταχείριση των ευάλωτων μεταναστών χωρίς να υπάρχει επαρκής χρόνος και χώρος για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους ([27]).

4.2.2. Επιπλέον, οι αναθεωρημένοι κανόνες Σένγκεν αναγνωρίζουν τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα κράτη μέλη στα εξωτερικά σύνορα εξ ονόματος όλων των κρατών μελών και της Ένωσης στο σύνολό της σε καταστάσεις όπου οι μετανάστες εργαλειοποιούνται για πολιτικούς σκοπούς. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει αυτόν τον ρόλο, αλλά τονίζει ότι η προστασία των συνόρων της ΕΕ ή του χώρου Σένγκεν δεν μπορεί να καλυφθεί μόνο από τα κράτη μέλη στα εξωτερικά σύνορα. Καλεί τα κράτη μέλη να υποστηρίξουν προδραστικά τον προτεινόμενο μηχανισμό αλληλεγγύης, αλλά πρωτίστως να αναλάβουν κοινή ευθύνη, όπως προβλέπεται στο πλαίσιο του ευέλικτου μηχανισμού αλληλεγγύης στο νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο.

([23]) ΕΕ C 105 της 4.3.2022, σ. 108.
([24]) ΕΕ C 105 της 4.3.2022, σ. 108.
([25]) ΕΕ C 105 της 4.3.2022, σ. 108.
([26]) Για καλύτερη διευκρίνιση αυτής της διαφοροποίησης, βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ REX/554 (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα).
([27]) ΕΕ C 123 της 9.4.2021, σ. 15.

4.2.3. Ενώ η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την ανάγκη να παρασχεθεί ειδική καθοδήγηση για καταστάσεις ιδιαίτερου χαρακτήρα, πρέπει να τονιστεί ότι ο προτεινόμενος ορισμός της «εργαλειοποίησης» παραμένει αρκετά ασαφής. Η ΕΟΚΕ ζητεί να ελεγχθεί διεξοδικά αυτή η προσέγγιση προκειμένου να αποφευχθεί πιθανή κατάχρηση της έννοιας με υπερβολικά εκτεταμένη εφαρμογή. Επιπλέον, υπενθυμίζει ότι οι υπάρχουσες συνθήκες για το άσυλο και τις καταστάσεις κρίσης προβλέπουν θεμελιώδεις κατευθυντήριες γραμμές και μέτρα. Η ΕΟΚΕ τονίζει ιδιαίτερα ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα των προσώπων και κυρίως η αρχή της *μη επαναπροώθησης* πρέπει να τηρούνται σε κάθε περίσταση.

4.2.4. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η μερική εξωτερικοποίηση της διαδικασίας ασύλου στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ με ad hoc τρόπο μπορεί να είναι δύσκολο να παρακολουθηθεί και να εφαρμοστεί με επαρκή έλεγχο και με μια προσέγγιση ουσιαστικά προσανατολισμένη στα δικαιώματα, ιδίως όσον αφορά τις ικανότητες ελέγχου των κρατών μελών για διαλογή πριν από την είσοδο, που έχουν επικριθεί ήδη σε άλλο έγγραφο ([28]). Πρέπει να εξασφαλιστεί ότι το πληττόμενο κράτος μέλος έχει τις απαραίτητες ικανότητες και εγκαταστάσεις για να διαχειριστεί την κατάσταση έκτακτης ανάγκης με κατάλληλο τρόπο. Η στήριξη από άλλα κράτη μέλη μέσω του μηχανισμού αλληλεγγύης, από κεντρικούς οργανισμούς της ΕΕ, κυρίως από τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA), καθώς και από ΜΚΟ και σχετικούς διεθνείς οργανισμούς, όπως η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), θα πρέπει να προσφέρεται και να γίνεται δεκτή προδραστικά και όχι μόνο κατόπιν αιτήματος του πληττόμενου κράτους μέλους.

4.2.5. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ιδιαίτερα τον απαραίτητο θετικό ρόλο των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών οι οποίες παρέχουν ανθρωπιστική βοήθεια στους μετανάστες που εργαλειοποιούνται από τρίτες χώρες, μεταξύ άλλων τρόφιμα, νερό, ρουχισμό, κατάλληλη ιατρική περίθαλψη και προσωρινή στέγαση, και επιπλέον παρέχουν υποστήριξη και πληροφορίες για τα δικαιώματα των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο. Η πρόσβαση των οργανώσεων στους μετανάστες και τους αιτούντες άσυλο στις πληττόμενες περιοχές των συνόρων θα πρέπει πάντα να διασφαλίζεται. Αυτές οι οργανώσεις θα πρέπει να δικαιούνται να λαμβάνουν αποτελεσματική και απλουστευμένη χρηματοδοτική στήριξη στο πλαίσιο ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, όπως η βοήθεια έκτακτης ανάγκης του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (ΤΑΜΕ).

4.2.6. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι ύψιστης σημασίας να μην χαλαρώσει η εφαρμογή της αρχής της *μη επαναπροώθησης*, αλλά να διασφαλιστούν τα δικαιώματα των ατόμων και η πρόσβαση στη νομική υποστήριξη και σε μια διαδικασία η οποία βασίζεται στα δικαιώματα και εφαρμόζεται από καταρτισμένο και ικανό προσωπικό υπό την επιτήρηση της UNHCR και του EUAA. Όπως έχει αναφερθεί και σε άλλο έγγραφο, η ΕΟΚΕ παρατηρεί με μεγάλη ανησυχία την επικέντρωση της Επιτροπής στην αντικανονική μετανάστευση και στην αποκαλούμενη οικειοθελή ή αναγκαστική επιστροφή ([29]).

4.2.7. Επιπλέον, θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι λαμβάνονται υπόψη εναλλακτικοί λόγοι εισόδου, όπως η επανένωση των οικογενειών.

4.2.8. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί για την πτυχή της στέγασης των μεταναστών και αιτούντων άσυλο, ιδίως κατά τη διαδικασία καταχώρισής τους. Πρέπει να διασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη είναι σε θέση να υποδεχθούν τα άτομα με τον καταλληλότερο και αξιοπρεπέστερο τρόπο, χωρίς να τα θέτουν συστηματικά υπό κράτηση. Ο μαζικός περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των εν λόγω προσώπων θα πρέπει να αποφεύγεται. Θα πρέπει να επιτρέπεται η πρόσβαση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των ανθρωπιστικών οργανώσεων για σκοπούς παρακολούθησης.

Βρυξέλλες, 18 Μαΐου 2022.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

([28]) ΕΕ C 123 της 9.4.2021, σ. 15.
([29]) ΕΕ C 517 της 22.12.2021, σ. 86.